

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Ölmstadskolan i
Jönköpings kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ i skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Ölmstadskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Ölmsstadskolan i Jönköpings kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Använd läroböcker och andra läromedel som möter elevernas olika förutsättningar och behov.
- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:10160) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Ölmstadskolan i Jönköpings kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärare i de flesta ämnen och årskurser använder läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang och överblick över de moment som eleverna läser, men det förekommer att lärare undervisar utan stöd av läromedel. Därutöver visar granskningen att det finns ett påbörjat arbete gällande läroböcker och andra läromedel för att stärka den röda tråden genom lektioner och läsårsplanering samt tydliggöra progressionen i elevernas lärande.

I intervjuer med lärare framkommer att lärarna till övervägande del använder aktuella och relevanta läroböcker samt andra läromedel, anpassade efter läroplanen, för att planera och strukturera sin undervisning. Lärare uppger att läroboken ger elever en överblick över ämnets innehåll och en tydlig struktur, samtidigt som tillhörande lärarhandledning ger lärarna ett stöd i planeringen av undervisningen. Läroböcker och andra läromedel utgör en stomme i undervisningen på både låg- och mellanstadiet, men med några undantag. Lärare på lågstadiet beskriver att de i undervisningen för elever i årskurs 1 ofta använder sig av bilder från det digitala material som hör till läroboken och berättar om dem, för att sedan göra övningar kring bilderna tillsammans med eleverna. I årskurs 2 och 3 har eleverna tillgång till läroböcker i samtliga teoretiska ämnen även om de främst används i undervisningen i årskurs 3. Lärare läser då först en text högt eller tillsammans med eleverna och så får eleverna skriva enskilt eller samarbeta kring uppgifter kopplat till texten. Lärare på mellanstadiet berättar att de likaså använder läroböcker regelbundet i undervisningen men att det kan variera beroende på undervisningsgrupp, ämne och lärare. I de klasser där eleverna behöver mer struktur följer lärarna boken noggrannare medan andra klasser behöver mer varierade lärverktyg för att stimulera och väcka elevernas intresse. I ämnet teknik utgår lärarna inte från någon lärobok i undervisningen utan använder sig istället av temalådor med experimentmaterial som lärverktyg. Lärare berättar att användandet av läroböcker och andra läromedel också kan skilja sig åt beroende på lärares personliga preferenser, där enstaka lärare även i andra ämnen inte använder sig av läroböcker i undervisningen.

I intervjuer med lärare framkommer att det pågår ett arbete för att öka samsynen bland lärarna kring hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen på skolan. Lärare uppger att det exempelvis handlar om att säkra progressionen och stärka möjligheten till samarbete genom att lärare som undervisar samma ämne och årskurs använder samma läromedel i undervisningen. Elever på mellanstadiet bekräftar i intervju att lärare använder läroböcker olika mycket i olika ämnen. Elever beskriver hur läroböckerna bidrar till att väcka deras intresse för ämnet

och underlätta deras inlärnin g. Eleverna ger exempel som att läroböckerna ger tydliga förklaringar på ett språk som är lätt att förstå och att böckerna innehåller spännande bilder.

Det framkommer i intervjuer med lärare att de i olika grad arbetar medvetet för att stärka och utveckla elevernas läsförmåga och läsförståelse genom läroböcker. Lärare berättar att det ingår naturligt på lågstadiet att arbeta med elevernas läsförmåga. Lärare ger som exempel att de projicerar texter från läroboken på en interaktiv skärm och läser högt för eleverna, alternativt tillsammans med dem i kör. I lärarhandledningar finns det enligt lärare tips för hur de kan undervisa kring svåra ord i texten. Lärare på mellanstadiet uppger att de arbetar olika mycket med läsförståelse. En lärare berättar hur hen tränar läsning under alla arbetsmoment och därför arbetar med samma strategi i samtliga ämnen. Först läser läraren och eleverna igenom en text, sedan tittar de på frågorna, varefter eleverna texten igen och letar efter svar på frågorna. En annan lärare uppger att eleverna framförallt tränar läsförståelse i ämnet svenska, en bild som delas av intervjuade elever. Rektorn berättar att lärarna alltid fokuserar på läsningen i början av varje termin men att det kan se olika ut om lärare fokuserar på läsförståelse eller lästräning. Skolan har en språkpedagog anställd som stöd för lärare i att planera sin undervisning och välja läromedel på rätt nivå så att de kan möta elever som kommit olika långt i sin läsförståelse. Vidare har skolan genom huvudmannen nyligen fått tillgång till ett digitalt lärverktyg för kartläggning av elevers läsförmåga och övningar i avkodning. Rektorn säger att de behöver utveckla arbetet med att koppla resultatet av de kartläggningar av elevernas läsförmåga som görs till de läromedel som används och hur undervisningen ser ut.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna överlag ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken på lektionen.

Lärare på lågstadiet berättar i intervju att de introducerar läroböcker på olika sätt beroende på om eleverna får egna exemplar eller endast en lärobok till låns på lektionstid. Lärare uppger vidare att de berättar för eleverna hur läroböckerna är upplagda och går igenom innehållet tillsammans med eleverna. När det gäller läroböcker som endast finns i klassuppsättning uppger lärare att de oftare presenterar läroboken som ett lärverktyg bland flera som de ska arbeta med i ett visst moment och inte lägger lika stor vikt vid att gå igenom bokens upplägg. I intervju betonar lärare på mellanstadiet vikten av att ge instruktioner både muntligt och skriftligt som hjälper elever att komma igång med sina uppgifter. Utöver sidhänvisningar ger lärare som exempel att de kan göra egna bildspel med

instruktioner för vad eleverna ska göra i tydliga steg eller modellera en uppgift för eleverna så att de ser hur de ska göra. I läroboken i matematik finns det rutor i inledningen av varje kapitel med regler för uträkningar och instruktioner som lärare kan uppmuntra elever att läsa noggrant och att gå tillbaka till vid behov. Lärare säger att läroböckerna genom sitt format ger en trygghet för eleverna i sin tydlighet och struktur. All information finns samlat på ett ställe vilket gör att eleverna vet vad de ska göra. I intervju med elever i årskurs 4–6 bekräftar elever bilden av att de får sidhänvisningar och funktionella instruktioner. Elever uppger att lärarna oftast inleder med att räkna tal eller att de gör några uppgifter gemensamt innan eleverna får arbeta vidare. Om flera elever frågar om samma saker kan läraren gå igenom det igen. Elever berättar vidare att deras läroböcker har färgkodningar som gör dem lätta att navigera i och att det finns register där de kan söka på olika begrepp.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare i olika utsträckning använder läroböcker och andra läromedel för att möta elever i behov av stödinsatser eller för att utmana de som kommit längre i sin kunskapsutveckling.

Lärare i årskurs 1–3 berättar i intervju att elever som inte kommit lika långt i sin läs- och kunskapsutveckling får arbeta med mer grundläggande läsförståelseböcker i svenska eller får arbetsböcker i matematik där de kan skriva sina svar direkt i boken. Elever som behöver ytterligare utmaningar i matematik kan få svårare uppgifter genom ett digitalt lärverktyg och i svenska finns det läsförståelseböcker med längre texter. Lärare berättar däremot att läroböckerna i samhälls- och naturorienterande ämnen inte erbjuder uppgifter på olika nivåer och att lärarhandledningarna till deras läroböcker inte heller utgör ett stöd i detta. Det är därmed upp till lärarna att komplettera med material, främst från olika lärverktyg, för att möta elever som kommit olika långt i sin kunskapsutveckling.

I intervju med lärare på mellanstadiet framkommer att läroboken i matematik har uppgifter på olika nivåer som är färgkodade så att eleverna vet vilken nivå de arbetar på. Det finns också en enklare grundbok som eleverna kan skriva sina uträkningar direkt i. I andra ämnen kan elever förbereda sig extra genom att lyssna på kommande veckors texter på en tjänst för inlästa läromedel. Vidare finns hörförståelseuppgifter på två olika nivåer i det digitala komplementet till läroboken i engelska. Lärare uppger dock att de i första hand anpassar för elever i behov av stöd i olika ämnen genom att minska mängden uppgifter eller låter elever redovisa sina svar muntligt istället för skriftligt. För elever i behov av extra utmaningar har läroboken i naturorienterande ämnen fördjupningsuppgifter i slutet av varje kapitel och lärarhandledningen i samhällsorienterande ämnen

innehåller förslag på fördjupningsuppgifter, berättar lärare. Precis som på lågstadiet kan elever som behöver extra utmaningar i matematik exempelvis få svårare problemlösningssuppgifter genom ett digitalt lärverktyg. Elever bekräftar att det finns uppgifter i matematik på olika nivåer men säger att det annars var lättare att få nivåanpassade läromedel i olika ämnen på lågstadiet. Elever berättar att i de flesta ämnen använder alla i klassen samma böcker. Elever som snabbt blir klara får främst göra andra uppgifter som inte har med läroboken att göra, till exempel att öva på sin handstil eller se på film. Rektorn lyfter i intervju att det är ett problem att läroböckerna i vissa ämnen inte går att anpassa efter elevernas nivå och att de behöver se över om skolans läroböcker används på ett sätt som ger eleverna bästa möjliga förutsättningar i sitt lärande.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna endast i viss mån har tillgång till sina böcker utanför lektionstid, men att läxorna anpassas därefter. Det begränsar dock elevernas möjlighet till fördjupning och repetition inför bedömningsuppgifter.

Av intervjuer med lärare på låg- och mellanstadiet framgår att skolan har en riktlinje att inte låta eleverna ta hem sina läroböcker. Som en följd av detta ges i första hand läxor i form av arbetsblad, glosor eller uppgifter som ska besvaras digitalt. Lärare på lågstadiet uppger att eleverna har en läxa varje vecka i en läsförståelsebok som de ska ta med hem. I andra ämnen får elever ofta läxan i form av kopieringsunderlag som klistras in i deras arbetshäften. Lärare på mellanstadiet uppger att de ger elever tillgång till läroböckernas texter digitalt genom att skanna in dem eller uppmana elever att ta bilder av vissa sidor med sina mobiltelefoner. Eleverna på mellanstadiet har egna surfplattor som de får ta med hem, genom vilka de har tillgång till digitalt material. Oftast ger lärarna dock endast glosor i läxa eller en läsläxa kopplat till en skönlitterär bok. Lärare uppger att elever som är särskilt intresserade av ett ämne och vill läsa mer kan få tips på olika hemsidor. Elever i årskurs 4–6 berättar i intervju att de har tillgång till läroböcker på skolans studietider och att elever kan få ta hem sina läroböcker om de exempelvis varit sjuka och behöver läsa ikapp. Lärare på låg- och mellanstadiet uppger att de utöver att ge instruktioner för läxor och prov på lektionstid även lägger ut information om detta på skolans digitala plattform samt informerar vårdnadshavare via månadsbrev och föräldramöten.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning samordnar arbetet med att se till att alla elever får tillgång till de läroböcker och andra läromedel de behöver för att utvecklas och nå utbildningens mål.

I intervju uppger rektorn att det i dagsläget inte finns någon tydlig policy som styr inköp av läroböcker och andra läromedel för olika ämnen och årskurser och att det kan se olika ut mellan ämnen, klasser och årskurser i vilken mån elever har tillgång till läroböcker. Rektorn berättar att det finns elever som saknar tillgång till aktuella och relevanta läromedel, men att det handlar om enstaka ämnen. Rektorn och lärare är exempelvis överens om att läroböckerna i matematik på mellanstadiet inte speglar innehållet i läroplanen för grundskolan 2022 helt utan lärarna kompletterar med annat material. Vidare saknas läroböcker i ämnet teknik på mellanstadiet. I intervju med lärare framkommer att det finns klassuppsättningar av läroböcker i flera olika ämnen på låg- och mellanstadiet samt halvklassuppsättningar av läroböcker i svenska och samhällsorienterande ämnen på mellanstadiet, vilket bekräftas av Skolinspektionens observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel. Läroböckerna finns tillgängliga för eleverna genom att eleverna förvarar sina egna böcker i bänkar alternativt i särskilda korgar eller på hyllor i klassrummet. Rektorn berättar att hen, sedan hen tillträdde, har köpt in fler exemplar av läroböcker i de ämnen där det tidigare saknades fulla klassuppsättningar och att skolan i första hand kan behöva utöka tillgången till praktiskt och laborativt material samt digitala lärverktyg. Rektorn uppger dock att hen inte har kännedom om hur tillgången exakt ser ut i respektive ämne, utan att hens bild grundar sig på egna kortare observationer. Enligt rektorn har lärare inte lyft önskemål om fler läroböcker i något specifikt ämne. Det framgår av intervjuer med rektorn och lärare att rektorn planerar för didaktiska samtal i syfte att skapa gemensamma målsättningar för tillgången till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel, med start under vårterminen 2026.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Det framgår av intervjuer med rektorn och lärare att val av nya läroböcker föregås av diskussioner inom arbetslaget tillsammans med skolans språkpedagog och under ledning av biträdande rektorn. Inför inköp av ny lärobok i samhällsorienterande ämnen beställde lärarna på mellanstadiet

exempelvis in provexemplar av flera olika läroböcker och diskuterade kring olika alternativ och lärares tidigare erfarenheter. Lärare har inför nya inköp ibland även besökt läromedelsmässor och det händer att skolan köper in en klassuppsättning läroböcker på prov till en klass innan en större beställning görs. Det framgår att arbetslagen på låg- och mellanstadiet inte gemensamt diskuterar frågor om läroböcker och läromedel men att det finns planer för sådana samtal i samband med de stadieövergripande ämneskonferenser som ska inledas under vårterminen 2026. Rektorn berättar i intervju att det tidigare varit mer fritt för lärare att välja vilka läroböcker de vill använda i undervisningen men att rektorn framöver vill se mer medvetna val av läroböcker, läromedel och andra lärverktyg.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att det i dagsläget saknas samsyn kring hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen på skolan, men att rektorn påbörjat ett sådant arbete i syfte att öka likvärdigheten inom skolenheten.

I intervju berättar rektorn att hen under sin första tid på skolan genomfört lektionsbesök för att få en bild av hur undervisningen generellt bedrivs. Rektorn har i samband med detta identifierat ett behov av att öka samsynen mellan lärare kring hur läroboken ska användas i undervisningen och därigenom stärka likvärdigheten i undervisningen mellan lärare i samma ämne och årskurs. Rektorn säger att när lärare utgår ifrån olika läroböcker försvåras deras samarbete, varför rektorn har tydliggjort förväntningar på lärarna att de i respektive ämne ska använda samma läromedel inom stadiet samt utgå ifrån läromedlet i undervisningen. Exempelvis har rektorn fattat beslut om att lärare på mellanstadiet ska utgå ifrån samma lärobok i matematik i undervisningen och på lågstadiet kommer läroböcker att köpas in så att eleverna arbetar med samma läroboksserie i matematik från förskoleklass till årskurs 3. Det finns liknande beslut om att köpa in läroböcker och arbetsböcker i svenska i samma serie för alla årskurser på lågstadiet till nästa läsår för att förstärka likvärdigheten även där. Rektorn har i sina observationer även noterat att lärarna i sitt arbete behöver koppla undervisningen mer till läromedlet för att i större utsträckning utgå från det sammanhang och struktur som ett läromedel erbjuder. Vidare uppger rektorn att resultaten av de kartläggningar av elevernas läsförståelse som görs i större utsträckning bör användas av lärarna för att nivåanpassa undervisningen. Rektorn uppger att de planerade stadieövergripande ämneskonferenserna ska säkerställa likvärdigheten i ämnen och mellan stadier samt utveckla hur läroböcker och andra läromedel används i undervisningen. Det framgår dock att det fortfarande finns skillnader mellan lärare inom samma ämne och stadium i

hur och i vilken omfattning de använder läroböcker och andra läromedel i undervisningen.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn inte ser till att lärarna gör någon systematisk utvärdering av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att lärare inte regelbundet utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen eller kopplar användandet till elevernas resultat. Ett skäl till detta är enligt rektorn att lärarna i vissa ämnen använt sig av olika läroböcker. Lärare uppger att de i första hand utvärderat sina läroböcker och läromedel i samband med att dessa ska bytas ut. Rektorn berättar i intervju att syftet med de pedagogiska forum som hen organiserat för under vårterminen 2026 är att ge ökad plats åt didaktiska diskussioner, exempelvis kring hur läroböcker och läromedel används i undervisningen. Rektorn berättar vidare att hen vill utveckla analysen av elevernas kunskapsresultat och bland annat koppla resultaten till hur undervisningen bedrivs på skolan. Exempelvis ska de kursplaneringar som finns i varje ämne för respektive stadium användas för att stärka kopplingen mellan undervisningens innehåll, analys av elevernas resultat och identifierade utvecklingsområden i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med

utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är lärare i olika omfattning utgår från läroböcker och andra läromedel i sin undervisning vilket gör att eleverna inte får möjlighet att arbeta med läroböcker i alla ämnen på ett sätt som stimulerar deras intresse och förståelse för ämnet. På lång sikt kan detta påverka både elevernas studiemotivation och resultat. Avsaknaden av läromedel i teknik på mellanstadiet samt avsaknaden av en gemensam struktur för användningen av läromedel gör det svårt för eleverna att få en tydlig överblick och progression i sin kunskapsutveckling i alla ämnen. När undervisningen i teknik främst bygger andra lärverktyg, som temalådor med experimentmaterial och uppkopierade texter utan den kontext som en lärobok ger, kan det leda till variation i kvaliteten och mindre systematisk undervisning.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få successivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare utgår ifrån dessa i sin undervisning för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Skolverket har material som kan användas i detta.³

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2026-01-07.

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel som möter elevernas olika förutsättningar och behov.

Av skollagen framgår att i utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴ Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.⁵ Det finns riktlinjer om användning av läromedel, se not.⁶ Av läroplanen framgår vidare att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare i begränsad utsträckning använder läroböcker och andra läromedel på ett sätt som möter elevernas individuella behov. I undervisningen får elever till stor del samma material oavsett om de behöver stöd eller utmaning vilket därmed ger begränsade möjligheter till anpassning.

Genom att i högre grad använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som möter elevernas olika behov och förutsättningar främjas elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Läromedel bör användas varierat och anpassas efter olika nivåer. Det är också viktigt att elever ges tillräckligt med tid för att bearbeta, fördjupa och befästa sina kunskaper genom tillgång till läromedel som möter deras lärandebehov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.

⁴ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800).

⁵ Lgr 22 avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper Riktlinjer och avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁷ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid.

Av skollagen framgår att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål och får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.⁹ Av förarbetena framgår att formuleringen att eleverna ska "ha tillgång till" de läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål innebär att eleverna till exempel ska få möjlighet att ta med läroböckerna hem så att eleverna kan repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper.¹⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärarna i begränsad utsträckning låter eleverna använda läroböcker utanför lektionstid. Eleverna får exempelvis endast i undantagsfall låna hem läroböckerna från skolan vilket försvårar deras möjligheter till fördjupning, repetition och förberedelse. Av Skolinspektionens granskning framgår att elevernas möjlighet att ta med läroböcker hem inte bara begränsas av skolans policy mot att ta hem böcker utan även av att det i flera ämnen finns en begränsad uppsättning läroböcker.

Genom att öka tillgången till och aktivt främja användningen av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid kan elever ges bättre möjligheter att utveckla sin förståelse och självständigt befästa kunskaper.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att eleverna har tillgång till de läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål även utanför

⁸ 10 kap. 10 § skollagen (2010:800).

⁹ Lgr22 avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Prop. 2023/24:21 s. 46.

undervisningstid. Skolverket har material om läxor som kan användas i detta.¹¹

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte har tillgång till läroböcker i vissa ämnen och årskurser. Granskningen visar att det skiljer sig åt i vilken utsträckning det finns tillgång till aktuella och relevanta läroböcker i de olika ämnena. Det finns i dagsläget inte någon enhetlighet och målsättning för tillgången till relevanta läroböcker, även om rektorn påbörjat ett sådant arbete.

Genom att elever har tillgång till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper, vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

¹¹ [Läxor - Skolverket](#) hämtad 2026-01-19.

¹² Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Utvecklingsområde 5

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹³ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.¹⁴ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.¹⁵ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.¹⁶ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁷ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁸

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn hittills endast i begränsad utsträckning styrt och lett arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel. Det finns i dagsläget inget gemensamt och medvetet arbete eller en röd tråd i användningen som omfattar alla ämnen samt lärare mellan stadierna på skolan. Vidare saknas samsyn i hur läroböcker och andra läromedel kan användas för att särskilt stödja de elever som behöver extra hjälp eller de som har kommit långt i sin kunskapsutveckling, samt kring hur läroböcker och läromedel ska användas för att utveckla elevernas läsförmåga. Granskningen visar dock att rektorn

¹³ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800).

¹⁴ Prop. 2023/24:21 s. 30.

¹⁵ 1 kap. 9 § skollagen.

¹⁶ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

¹⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

¹⁸ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

har identifierat behovet av en sådan samsyn kring gemensamma arbets- och förhållningssätt och påbörjat ett arbete för att utveckla detta.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 6

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹⁹ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.²⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det i nuläget inte görs någon systematisk uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Rektorn har identifierat behovet av detta och planerat för tillfällen för lärare att mötas och diskutera elevernas kunskapsresultat kopplat till användning av läroböcker och andra läromedel i syfte att utveckla undervisningen.

Genom att rektorn regelbundet ger lärare möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och

¹⁹ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁰ prop. 2023/24:21 s. 27.

anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultat avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten samt att rektorn vid behov vidtar åtgärder utifrån dessa resultat. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.²¹

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare

Signerat av: Roger Persson

X Maria Hermansson

Föredragande

Signerat av: Maria Hermansson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Ulrika Perry deltagit.

²¹ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2026-01-07.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.²² Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²³:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.²⁴

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.²⁵ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²⁶

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,

²² Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

²³ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

²⁴ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

²⁵ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

²⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²⁷

²⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Ölmstadskolan den 3 december 2025. Besöket genomfördes av utredarna Maria Hermansson och Ulrika Perry.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Jönköpings kommun med grundskola, årskurserna F-6. Förskoleklassen ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 200 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	